

УДК 349.22:331

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

Лавренко Б. В.,

*аспірант Науково-дослідного інституту
правового забезпечення інноваційного розвитку
Національної академії правових наук України*

На сучасному етапі розвитку України велике значення має ефективність функціонування всіх державних органів, серед яких особливе місце посідають органи прокуратури як гаранти законності й захисту прав і свобод людини. Належна реалізація покладених на працівників органів прокуратури завдань і функцій можлива лише за умови, що службові обов'язки і службова дисципліна будуть належним чином дотримані. Євроінтеграційні процеси в Україні зумовлюють реформування всіх сфер суспільного життя, у тому числі реформування законодавства, що стосується працівників органів прокуратури. Питання прокурорської дисципліни та відповідальності безпосередньо пов'язані з авторитетом системи органів прокуратури, а тому потребують належного законодавчого врегулювання.

Певні зміни відбулись завдяки прийняттю нового Закону України «Про прокуратуру»¹ від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII. Однією із основних новацій даного Закону є встановлення чіткої регламентації притягнення працівників органів прокуратури до дисциплінарної відповідальності, при цьому види дисциплінарних стягнень і сам процес притягнення особи до дисциплінарної відповідальності зазнали суттєвих змін. Наявні наукові праці також свідчать про те, що інститут дисциплінарної відповідальності працівників органів прокуратури входить до кола питань, які потребують дослідження.

Варто зазначити, що спеціальна дисциплінарна відповідальність працівників органів прокуратури зумовлена особливістю трудових функцій, які вони виконують, значущістю належного виконання трудових обов'язків і підвищеним рівнем відповідальності працівників органів прокуратури за неухильне дотримання законів у власній діяльності².

Дисциплінарна відповідальність прокурорів являє собою спеціальний вид дисциплінарної відповідальності, яка, у свою чергу, є видом юридичної відповідальності. Її сутність полягає в тому, що пору-

¹ Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

² Полянський Ю. Щодо змісту майбутнього Дисциплінарного статуту прокуратури України // Прокуратура. Людина. Держава. - 2005. - № 12. - С. 70.

шник службової дисципліни зазнає несприятливих позбавлень морального, матеріального та організаційного характеру¹. Станом на сьогодні це визначення в теорії є найбільш повним і змістовним, при цьому законодавець не надає такого визначення ні в законах, ні в підзаконних актах.

За змістом ст. 46 Закону України «Про прокуратуру»² особи, вперше призначені на посади старших прокурорів і прокурорів прокуратур, слідчих прокуратури, приймають Присягу працівника прокуратури. Складаючи Присягу, працівник прокуратури покладає на себе не лише певні службові зобов'язання, передбачені законодавством, а й відповідальність за їх виконання в моральному та етичному аспектах.

У ст. 43 Закону передбачено підстави, за яких працівника органу прокуратури можна притягнути до дисциплінарної відповідальності, а саме:

- 1) невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків;
- 2) необґрунтоване зволікання з розглядом звернення;
- 3) розголошення таємниці, що охороняється законом, яка стала відомою прокуророві під час виконання повноважень;
- 4) порушення встановленого законом порядку подання декларації про майно, доходи, витрати й зобов'язання фінансового характеру;
- 5) учинення дій, що ганьблять звання прокурора й можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності й непідкупності органів прокуратури;
- 6) систематичне (два й більше разів протягом одного року) або одноразове грубе порушення правил прокурорської етики;
- 7) порушення правил внутрішнього службового розпорядку;
- 8) втручання чи будь-який інший вплив прокурора у випадках чи порядку, не передбачених законодавством, у службову діяльність іншого прокурора, службових, посадових осіб чи суддів, у тому числі шляхом публічних висловлювань стосовно їхніх рішень, дій чи бездіяльності, за відсутності при цьому ознак адміністративного чи кримінального правопорушення;
- 9) публічне висловлювання, яке є порушенням презумпції невинуватості.

Чітке визначення та нормативне закріплення підстав є позитивною новелою нового Закону, адже вона надає вичерпний перелік умов, за яких працівник прокуратури може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності, що не підлягає розширенню. Наведені підстави приводять до унеможливлення зловживань у цій сфері.

¹ Малишев Б. Реформа прокуратури: останній крок // Українська правда. - 13.10.2014 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.uap.org.ua/ua/journal/2_6.html?_m=publications&_t=rec&id=15377.

² Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

За порушення однієї з указаних норм до працівника прокуратури застосовуються заходи дисциплінарного впливу, які виражаються в дисциплінарних стягненнях, передбачених законодавством. Закон закріплює три форми стягнень: 1) догана; 2) заборона на строк до одного року на переведення до органу прокуратури вищого рівня чи на призначення на вищу посаду в органі прокуратури, в якому прокурор обіймає посаду (крім Генерального прокурора України); 3) звільнення з посади в органах прокуратури.

Перелік дисциплінарних стягнень, які можуть бути застосовані до працівника прокуратури за невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків або за проступок, який ганьбить його як працівника прокуратури, в Статуті є розширеним, порівняно із Законом. Зокрема, у Статуті вказано такі дисциплінарні стягнення: 1) догана; 2) пониження в класному чині; 3) пониження в посаді; 4) позбавлення нагрудного знака «Почесний працівник прокуратури України»; 5) звільнення; 6) звільнення з позбавленням класного чину¹.

Новий Закон про прокуратуру встановлює існування нового органу, яким є кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів. Вона займається здійсненням дисциплінарного провадження щодо працівників органів прокуратури. Правом звернутися до цієї комісії зі скаргою про вчинення прокурором дисциплінарного проступку володіє кожен, кому відомі факти такого порушення.

Таким чином, питання притягнення працівників органів прокуратури до дисциплінарної відповідальності вимагають глибокого та всебічного дослідження, особливо в наш час на шляху до реформування всієї системи прокуратури України. Доцільність і необхідність проведення реформи цього органу не викликає жодного сумніву. Новий Закон України «Про прокуратуру» установив чітку регламентацію порядку притягнення особи до дисциплінарної відповідальності, чіткий і об'єктивний перелік підстав притягнення особи до дисциплінарної відповідальності, оновив список дисциплінарних стягнень, яким можуть піддаватись прокурори.

¹ Про затвердження Дисциплінарного статуту прокуратури України : постанова Верховної Ради України від 6 листоп. 1991 р. № 1796-XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1796-12>.